

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
588-13

meddelad i Stockholm den 24 mars 2014

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

God man: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 27 november 2012 i mål nr 1941-11,
se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Handikappersättning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och återförvisar målet till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

Dok.Id 143675

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

AA har tidigare beviljats handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet, vilket motsvarar den garanterade nivå som gäller för den som är döv eller gravt hörselskadad. I november 2008 ansökte han om förhöjd handikappersättning för merkostnader som beror på en annan funktions-nedsättning.

Försäkringskassan godkände merkostnader med 12 363 kr per år, men fann att beräkningen skulle utgå från noll och inte från nivån på den garanterade handikappersättning som utges på grund av att AA är döv. De godkända merkostnaderna gav rätt till fortsatt handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet. Försäkringskassan avlog därför ansökan.

AA överklagade Försäkringskassans beslut hos Förvaltningsrätten i Falun, som avlog hans överklagande. Kammarrätten i Sundsvall ändrade förvaltningsrättens dom och bestämde att AA hade rätt till handikappersättning med 53 procent av prisbasbeloppet.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens och förvaltningsrättens domar och återförvisa målet till Försäkringskassan för prövning av AAs sammanlagda merkostnader. Försäkringskassan anför bl.a. följande.

Om den försäkrade tidigare har beviljats handikappersättning i garanterad omfattning och ansöker om ersättning på en högre nivå ska samtliga merkostnader

och hjälpbehov bedömas, även de som uppkommit på grund av dövheten eller den grava hörselskadan. Beräkningen av rätten till förhöjd handikappersättning ska i dessa fall utgå från noll och inte från nivån på den garanterade ersättningen.

Godkända merkostnader för övriga funktionsnedsättningar uppgår till 12 363 kr per år. Några uppgifter om de faktiska merkostnader som uppkommit med anledning av AAs dövhet finns inte redovisade i målet. Målet bör därför återförvisas till Försäkringskassan för prövning av AAs samtliga merkostnader.

AA anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande.

Som döv har han rätt till en säkerställd handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet. Dessutom har han betydande merkostnader för färdtjänst, bad, sjukgymnastik m.m. till följd av att han är rörelsehindrad. De merkostnader som han har på grund av att han är döv avser kommunikation som ska göra det möjligt för honom att trots detta funktionshinder vara delaktig i olika sociala sammanhang. Enligt lagen behöver dessa merkostnader inte redovisas.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering m.m.

Av 5 § första stycket lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag framgår att en försäkrad har rätt till handikappersättning om han eller hon för avsevärd tid har fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han eller hon har behov av hjälpinsatser eller i annat fall har betydande merutgifter. Om den funktionshindrade har behov av hjälpinsatser och dessutom har merutgifter i anledning av funktionshindret grundas bedömningen av rätten till handikappersättning på det sammanlagda behovet av stöd (5 § andra stycket). Handikappersättning utges alltid till den som är blind, döv eller gravt hörselskadad om

Mål nr
588-13

blindheten, dövheten eller hörselskadan inträtt före 65 års ålder (5 § fjärde stycket). Alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek utgör handikappersättningen för år räknat 69, 53 eller 36 procent av prisbasbeloppet (6 § första stycket). Handikappersättning till den som är döv eller gravt hörselskadad utgör 36 procent av prisbasbeloppet om inte stödbehovet ger anledning till högre ersättning (6 § fjärde stycket).

Lagen om handikappersättning och vårdbidrag har upphävts men är enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken tillämplig i målet. Bestämmelser som till sitt innehåll motsvarar de angivna bestämmelserna i lagen om handikappersättning och vårdbidrag finns numera i 50 kap. socialförsäkringsbalken.

Bestämmelserna om att döva och gravt hörselskadade alltid ska ha rätt till handikappersättning motsvarande en viss bestämd garantinivå infördes den 1 juli 1975. I förarbetena underströks att den som visar att han till följd av sitt handikapp har större hjälp- eller vårdbehov eller högre merkostnader än vad som motsvarar garantinivån självfallet ska ha rätt till den högre handikappersättning som är motiverad i det särskilda fallet. Vidare framhölls att den försäkrades olika behov ska sammanvägas så att hans situation sedd som helhet avgör frågan om rätten till handikappersättning (prop. 1974:129 s. 101 och 109).

Den 1 juli 1978 trädde vissa smärre ändringar i reglerna om handikappersättning i kraft. I förarbetena uttalades att beslut om handikappersättning bör baseras på en prövning av vilka uppgivna utgifter för den handikappade som synes rimliga och motiverade av hans speciella behov. Härvid bör såväl handikappets beskaffenhet som den försäkrades personliga förhållanden tillmätas betydelse (prop. 1977/78:100, bilaga 8, s. 54).

Frågan i målet

Frågan i målet är hur handikappersättning ska beräknas när den som har rätt till garanterad ersättning till följd av dövhet eller grav hörselskada ansöker om högre ersättning på grund av merkostnader för annan funktionsnedsättning.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Döva och gravt hörselskadade har liksom blinda en generell rätt till handikappersättning. Reglerna grundar sig på antagandet att dessa funktionshindrade har ett stödbehov som motiverar att ersättning utgår på bestämda garantinivåer. Till döva och gravt hörselskadade utgår alltid ersättning med minst 36 procent av prisbasbeloppet.

Handikappersättning är i princip avsedd att vara en merkostnadsersättning. Som regel ska det i varje enskilt fall prövas vilka merkostnader som är motiverade med hänsyn till den funktionshindrades speciella behov. Om ersättning begärs utöver den garanterade nivån måste således en individuell prövning göras av det samlade stödbehovet. Vid denna prövning ska samtliga merkostnader beaktas. Detta gäller även om den som är döv eller gravt hörselskadad ansöker om ersättning för merkostnader utöver garantinivån till följd av en annan funktionsnedsättning.

AA, som på grund av dövhet har rätt till handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet, har ansökt om förhöjd ersättning för merkostnader som han har till följd av att han är rörelsehindrad. Försäkringskassan har godkänt merkostnader om 12 363 kr per år. Av utredningen framgår dock inte vilka merkostnader som AA har på grund av att han är döv. Rätten till handikappersättning ska bedömas utifrån vilka merkostnader som är motiverade med hänsyn till det samlade stödbehovet. Det saknas underlag för att göra en bedömning av om AA har rätt till handikappersättning utöver

garantinivån, dvs. med 53 eller 69 procent av prisbasbeloppet. Målet ska därför återförvisas till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Karin Almgren, Eskil Nord, Anita Saldén Enérus och Christer Silfverberg.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Naomi Zemack.